

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії
Національного наукового центру «Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України

Здобувач ступеня доктора філософії **Островерхов Дмитро Олександрович**, 1981 року народження, громадянин України, освіта вища, у 2004 році закінчив Національну юридичну академію України імені Ярослава Мудрого та отримав диплом освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст за спеціальністю «Правознавство», працює директором ТОВ «Агентство судових експертиз», виконав акредитовану освітньо-наукову програму третього рівня вищої освіти (PhD) «Доктора філософії» за спеціальністю 081 «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України від 07 серпня 2026 року №145/12-01, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – Стовби Олексія Вячеславовича, доктора юридичних наук, старшого дослідника, головного наукового співробітника Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України;

Рецензентів – Перепелиці Сергія Івановича, кандидата юридичних наук, доцента, провідного наукового співробітника відділу аспірантури та докторантури Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України;

Хоши Вадима Віталійовича, кандидата юридичних наук, старшого дослідника, завідувача відділу підвищення кваліфікації судових експертів Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України;

Офіційних опонентів – Орлова Юрія Володимировича, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри кримінального права і кримінології навчально-наукового інституту №1 Харківського національного університету внутрішніх справ;

Антощука Андрія Олександровича, кандидата юридичних наук, доцента, завідувача кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ,

на засіданні 23 вересня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Островерхову Дмитру Олександровичу на підставі публічного захисту дисертації «Теоретико-правові та методичні засади експертного оцінювання відповідності веб-сайту вимогам доступності» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано у Національному науковому центрі «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції

України, Харків.

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Петрова Ірина Анатоліївна.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису із дотриманням вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341, від 19 травня 2023 року № 502, від 03 травня 2024 року № 507), зокрема, вона містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які виконують конкретне завдання, яке полягає у окресленні теоретичного підґрунтя забезпечення «доступності» до цифрового простору, як базового засобу реалізації прав і свобод людини за допомогою мережі Інтернет; визначенні загальної структури «доступності» у сфері цифровізації; узагальненні та систематизуванні теоретичних засад підходів до забезпечення доступності в Інтернеті; охарактеризуванні веб-сайтів, місць та значень експертного оцінювання відповідності веб-сайтів вимогам щодо «доступності» у системі судових експертиз; опрацюванні сучасного стану нормативно-правового регулювання доступності в Україні; аналізуванні світової практики нормативно-правового регулювання цифрової «доступності»; з'ясуванні особливості правового механізму забезпечення цифрової «доступності» крізь призму взаємодії органів влади та інших інституцій; виокремленні особливості висновку експерта з оцінювання відповідності веб-сайтів вимогам щодо його «доступності» як джерела доказів у судочинстві; встановленні об'єкту, мети, предмету і завдання експертного оцінювання відповідності веб-сайтів вимогам щодо «доступності»; виявленні загальних методичних положень експертного оцінювання відповідності веб-сайту вимогам щодо «доступності»; розробленні алгоритму експертного оцінювання відповідності веб-сайтів вимогам «доступності» як операційної частини експертної методики з оцінювання відповідності веб-сайтів вимогам законодавства з цифрової доступності; виокремленні проблемних питань експертного оцінювання відповідності веб-сайтів вимогам щодо «доступності» та обґрунтуванні напрямків розвитку судової експертизи у цій сфері знань, що має істотне значення для галузі знань 08 Право. Дисертація виконана державною мовою із дотриманням вимог до оформлення дисертації, встановлених МОН України.

Здобувач має 8 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 статті у періодичних фахових виданнях України та 5 тез доповідей на науково-практичних конференціях, які відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, зокрема:

1. Островерхов Д. О. Предмет, об'єкт і завдання експертного оцінювання відповідності веб-сайтів вимогам щодо «доступності». *Архів кримінології та судових наук*. 2026. № 1 (13). С. 87–96.

DOI: 10.32353/acfs.13.2026.06.

URL: <https://archive-criminology.com.ua/journal/article/view/236>.

2. Островерхов Д. О. Місце інклюзивного та адаптивного дизайну в системі підходів забезпечення доступності веб-сайтів. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2025. № 35 (2). Ч. 2. С. 665–676.

DOI: 10.32631/vca.2025.2.91.

URL: <https://vca.univd.edu.ua/index.php/vca/article/view/847>.

3. Островерхов Д. О. Деякі правові аспекти забезпечення цифрової доступності в Україні. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2025. № 36 (3). С. 583–594.

DOI: 10.32631/vca.2025.3.50.

URL: <https://vca.univd.edu.ua/index.php/vca/article/view/850/920>.

4. Островерхов Д. О. Проблеми співавторства при створенні комп'ютерної програми за багатостадійним процесом. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. до 100-річчя від дня народження проф. М. В. Салтевського (м. Харків, 8 листоп. 2017 р.). Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2017. С. 142–145.

5. Островерхов Д. О. Комп'ютерна програма: складний чи складений твір. *Актуальні питання судової експертизи та криміналістики*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 100-річчю від дня народження доктора юридичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України М. В. Салтевського (м. Харків, 7–8 листоп. 2017 р.). Харків: Міністерство юстиції України, Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса, 2017. С. 196–198.

6. Островерхов Д. О., Баранов П. Ю. Значение дефиниций при проведении судебных экспертных исследований. *Теорія і практика судової експертизи і криміналістики*: матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ–Маріуполь, 27 лют. 2018 р.). Київ: Європейський університет, 2018. С. 245–246.

7. Островерхов Д. О. Визначення комп'ютерної програми як об'єкта експертизи. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики*: матеріали міжнар. наук.-практ. конференції–полілогу (м. Харків, 15–16 квіт. 2021 р.) Харків: Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2021. С. 65–67.

8. Островерхов Д. О. Деякі правові аспекти забезпечення цифрової доступності в Україні. *Актуальні питання фінансової безпеки*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 27 берез. 2023 р.). Вінниця: МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека», 2023. С. 170–173.

У дискусії взяли участь голова, члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Голова разової спеціалізованої вченої ради Стовба О. В., доктор юридичних наук, старший дослідник, головний науковий співробітник Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України. Зауважень немає.

Рецензент Перепелиця С. І., кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу аспірантури та докторантури Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України. Зауваження:

1. Посилаючись на Постанову Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2025 р. № 1673 у якій зазначається, що «під час визначення, чи становить розумне пристосування непропорційний або невинуватий тягар, суб'єкт впровадження оцінює низку чинників <...>. Під час вибору заходу розумного пристосування суб'єкт впровадження має розглядати альтернативні рішення, спрямовані на досягнення мети, і надавати перевагу варіанту найбільш оптимальному для нього та особи з інвалідністю». Ви стверджуєте, що «розумне пристосування є одним з підходів до забезпечення доступності та рівної участі людей, проте не є всеохоплюючою стратегією забезпечення доступності» (підрозділ 1.3, с. 83–84 дис.). Однак, пояснень стосовно місця такого твердження в експертному оцінюванні відповідності веб-сайту вимогам щодо «доступності» не наведено. Доцільним є пояснення під час захисту.

2. У підрозділі 1.4 Ви вказуєте на роль веб-сайту в різних сферах і зазначаєте, що «в якості засобу інформатизації веб-сайт може забезпечувати накопичення, обробку, збереження та поширення інформації, виконуючи такі функції, як: інформаційна функція; функції структурування, фільтрації та форматування даних; пошукова функція; комунікативна функція; транзакційна функція; просвітницька функція; функція мовлення та пропаганди». Втім вказівки на значущість кожної із них Вами не обґрунтована, крім того хотілося б почути Вашу думку стосовно ранжування цих функцій від найважливішої до найменш важливої для забезпечення «доступності» веб-сайту.

3. У підрозділі 2.4 (с. 168) та підрозділі 3.2 (с. 217) експертизу оцінювання відповідності веб-сайтів вимогам щодо його «доступності» Ви пропонуєте вирішувати в межах комп'ютерно-технічного виду експертиз. Переконані, що автору слід аргументувати свою позицію під час захисту.

4. Підрозділ 3.5 містить досить розгалужене твердження автора про необхідність впровадження в судово-експертну діяльність такого напрямку експертних досліджень, як експертознавство цифрового простору. Крім того, у висновках до розділу 3 (с. 267) Ви зазначаєте: «Як фундаментальне вирішення зазначеного проблемного питання разом з законодавчим врегулюванням даної сфери слід виокремити самостійний вид судових експертиз, або створити новий клас судових експертиз «Цифрова експертиза»». На нашу думку, необхідні додаткові пояснення дисертанта щодо наявних ресурсів і можливостей для створення такої галузі

експертології в сучасних умовах.

Рецензент Хоша В. В., кандидат юридичних наук, старший дослідник, завідувач відділу підвищення кваліфікації судових експертів Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України. Зауваження:

1. У роботі автором наголошується на необхідності розроблення методичних рекомендацій з оцінювання веб-сайту щодо його відповідності вимогам Національного стандарту щодо «доступності» із врахуванням низки перелічених особливостей (с. 10, 284), а також наведено алгоритм послідовного процесу оцінювання (тестування) веб-доступності (Додаток Б). На нашу думку, запропонування здобувачем саме окремого проекту відповідних методичних рекомендацій, оформлених відповідно до встановлених правил, додало б роботі більше прикладної спрямованості.

2. Слід звернути увагу на емпіричну базу дослідження. Зокрема, її склали результати анкетування 158 респондентів, серед яких: судді (слідчі-судді) – 27 осіб; слідчі (прокурори, дізнавачі) – 98 осіб; оперативні працівники – 33 особи (с. 388–390). Також опитані представники відповідних установ і підрозділів Національної поліції Харківської, Полтавської, Сумської, Дніпропетровської та Рівненської областей. Однак, на наш погляд, анкетуванням слід було охопити більшу кількість опитуваних, що забезпечило б більш наглядну репрезентативність дослідження, а для розуміння точок зору респондентів (Додаток В) їх відповіді доцільно було поділити за суб'єктами.

3. Здобувачем проаналізовано сучасний стан нормативно-правового регулювання доступності в Україні, а також світову практику нормативно-правового регулювання цифрової «доступності» на прикладі деяких країн. Однак, у роботі поза увагою залишився розгляд питань щодо внесення змін до діючих нормативно-правових актів, що регулюють судово-експертну діяльність в Україні, з урахування запропонованого нового виду досліджень.

Офіційний опонент Орлов Юрій Володимирович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права і кримінології навчально-наукового інституту №1 Харківського національного університету внутрішніх справ. Зауваження:

1. На с. 44 дисертації здобувачем зазначено: «Переконані, що системні виклики та перешкоди цифровізації можна подолати шляхом розроблення та впровадження всебічних національних цифрових стратегій, які охоплюватимуть: заходи посилення конкуренції на ринках інформаційно-комп'ютерних технологій і поліпшення доступу до мережі Інтернет; практики подолання ризиків цифрової безпеки та конфіденційності; зменшення бар'єрів на рівні компаній і забезпечення додаткових (не лише державних, але й приватних) інвестицій; забезпечення механізмів навчання для підвищення рівня кваліфікації працівників; забезпечення транскордонного потоку даних». Залишається незрозумілим, чи є цей перелік

вичерпним, чи може бути доповнений іншими заходами й від чого це залежатиме.

2. На сторінках 69–70 дисертації дисертант наводить статистику зростання кількості «осіб з обмеженнями» в Україні (до 3,4 млн) та запропонував класифікацію обмежених можливостей людини за низкою критеріїв. Зокрема, за видимістю (п. 5) й статусом (п. 6) виокремлено «не визнану офіційно» інвалідність. Однак незрозуміло, які саме зміни до законодавства або нормативно-правових актів пропонуються відповідно до розробленої класифікації для того, щоб захистити права осіб, які ще не мають формального статусу особи з інвалідністю? Під час захисту вимагає додаткового обґрунтування запропонована в роботі класифікація.

3. На с. 86 дисертації визначено такі підходи: універсальний дизайн – одне рішення для багатьох; інклюзивний дизайн – декілька рішень для всіх; адаптивний дизайн – система алгоритмічних варіантів для багатьох; розумне пристосування – індивідуальне окреме рішення для одного або невеликих груп. А далі вказано, що «системоутворюючим базисом зазначених вище підходів щодо забезпечення цифрової «доступності» є користувацький досвід – «UX (User Experience)». За текстом дисертації залишається незрозумілим, у чому саме полягає роль такого досвіду. Потребує також додаткового пояснення, яким чином юзабіліті співвідноситься з користувацьким досвідом «UX (User Experience)» (с. 90 дисертації) та яке значення має для забезпечення цифрової «доступності»?

4. У підрозділі 2.2 дисертації автором розглядається світова практика нормативно-правового регулювання цифрової «доступності» і виокремлюється кілька моделей нормативно-правового регулювання цифрової «доступності»: *директивна модель прямої гармонізації* (ЄС); *судово-правозастосовна (прецедентна) модель* (США, Австралія); *рекомендаційна модель* (Японія). До окремої моделі віднесено підхід, впроваджений в Ізраїлі, що поєднує обов'язковість технічного стандарту (як у ЄС) з відсутністю розмежування державного й приватного секторів. Також вказуються, що «це, з огляду на проект Закону «Про цифрову доступність цифрових ресурсів та електронних послуг» від 22.12.2025 р. № 4278-1, зближує майбутню українську модель єдиного закону з ізраїльською моделлю». Залишається незрозумілим механізм імплементації напрацьованих іноземним досвідом положень у вітчизняну практику, оскільки здобувачем не наведено жодних рекомендацій з цього приводу.

5. Підрозділ 3.4 дисертації присвячений висвітленню певних аспектів щодо структурних елементів алгоритму оцінювання відповідності веб-сайтів вимогам з цифрової «доступності». Водночас у додатку Б дисертант наводить розроблений алгоритм оцінювання відповідності веб-сайтів вимогам з цифрової «доступності». Як видається, цей алгоритм у змістовній частині дисертації міг значно її прикрасити.

Офіційний опонент Антошук Андрій Олександрович, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри криміналістики та судової

медицини Національної академії внутрішніх справ. Зауваження:

1. На с. 53 дисертації зазначено, що «вирішення питань забезпечення цифрової «доступності» стратегічного рівня є компетенцією навіть не держави, а наддержавних організацій і міждержавних (міжнародних) відносин». Водночас здобувач наголошує на пріоритетній ролі держави у дослідженому напрямі відповідно до статей 3 та 24 Конституції України. Під час публічного захисту дисертанту слід пояснити свою позицію з приводу, де проходить межа між обов'язком держави гарантувати «цифрові права» громадянину, юридичним особам, її залежністю від приватних глобальних платформ (Google, Meta) і міжнародної інфраструктури.

2. На сторінках 74–76 дисертації автором розкрито принципи універсального дизайну та проілюстровано особливості їх реалізації на прикладах дизайну вебсайтів. Водночас залишається нез'ясованим питання щодо співвідношення та ієрархії зазначених принципів: чи є серед них такі, що мають пріоритетне значення для забезпечення цифрової доступності, чи всі вони є рівнозначними. У разі визнання їх однаково важливими доцільно було б додатково обґрунтувати таку позицію.

3. На с. 135 дисертації автором вказано, що в законопроекті «Про цифрову доступність цифрових ресурсів та електронних послуг» також зазначені певні винятки, зокрема для суб'єктів мікропідприємництва, для запобігання виникненню диспропорційного навантаження. Однак не наведено пояснення, у чому саме полягає «диспропорційне навантаження» під час забезпечення цифрової «доступності». Хотілося б почути думку здобувача з приводу цього під час захисту.

4. На с. 159 дисертації зазначено, що «інституція судової експертизи має бути задіяна в практичній сфері цифрової «доступності»; активне залучення громадянських організацій і представників уразливих груп є критично важливим для створення дійсно безбар'єрного простору на інституціональному рівні», однак матеріал даного підрозділу дисертації не містить вичерпних відомостей щодо такого висновку. Під час захисту хотілося б почути в чому може полягати діяльність судового експерта в практичній площині забезпечення цифрової «доступності» і який процес (порядок) взаємодії інституту судової експертизи з іншими інституціями в цьому випадку є, на Вашу думку, ефективним.

5. У підрозділі 2.4 дисертації (с. 172–173) дисертантом зазначено: «На відміну від традиційного розуміння судової експертизи як інструменту виключно кримінального провадження, предмет цього дослідження вимагає суттєвого зміщення акценту у контексті очікуваного прийняття Верховною Радою України законопроекту «Про цифрову доступність цифрових ресурсів та електронних послуг», яким в національне правове поле закладається новий вид юридично значущого факту – порушення вимог цифрової доступності, встановлених національним стандартом ДСТУ EN 301 549:2022. Таке бачення висновку експерта щодо оцінювання відповідності веб-сайтів вимогам «доступності» як засобу доказування в адміністративному та цивільному судочинстві та джерелом доказів – в кримінальному, залишає

можливість застосовувати принципи та підходи різних процесуальних законів за аналогією. Також за аналогією, але з усталеною практикою висновків судових експертів щодо відповідності вимогам державних будівельних норм (ДБН), мають бути розглянуті й позасудові форми експертної діяльності – експертні дослідження цифрової «доступності». Утім, здобувач не наводить приклади або пояснення стосовно даних тверджень, що, на нашу думку, значно прикрасило б дисертацію.

Результати відкритого голосування: «За» – 5 (п'ять) членів ради.
«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Островерхову Дмитру Олександровичу** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Олексій СТОВБА